

Volební právo občana s ukončeným trvalým pobytem na území České republiky

Pro volby do Parlamentu České republiky a volbu prezidenta republiky není trvalý pobyt na území České republiky podmínkou aktivního volebního práva. Výkon volebního (hlasovacího) práva je natolik důležitý, že je nezbytné stanovit pro realizaci tohoto práva pevná pravidla. Uvedenou skutečnost potvrzuje i článek 21 odst. 3 věta druhá Listiny základních práv a svobod, podle které podmínky výkonu volebního práva stanoví zákon (viz. Usnesení Ústavního soudu ze dne 2. července 2003, pod sp. zn. Pl. ÚS 25/03). Taková pravidla stanoví příslušné volební zákony, podle nichž jsou voliči zapsáni ve stálém seznamu voličů, ve zvláštním seznamu voličů vedeném zastupitelským úřadem nebo ve zvláštním seznamu voličů vedeném obecním úřadem na území České republiky.

Každý volič může být zapsán pouze v jednom seznamu voličů. Shora uvedený postup je promítnutím jedné ze základních zásad volebního práva, podle které může každý volič v týchž volbách hlasovat pouze jednou. Zároveň tedy z této úpravy vyplývá, že volič může vykonat své volební právo pouze tehdy, je-li zapsán v některém z uvedených seznamů voličů. Občan České republiky, který nemá trvalý pobyt na území České republiky, může své aktivní volební právo realizovat prostřednictvím svého zápisu ve zvláštním seznamu voličů u zastupitelského úřadu; o tento zápis musí na zastupitelském úřadě příslušném podle místa bydliště v zahraničí včas požádat. Hlasovat pak může na zastupitelském úřadě, kde je v seznamu voličů zapsán, nebo může u tohoto zastupitelského úřadu požádat o vydání voličského průkazu, se kterým je pak možné hlasovat v kterékoli volební místnosti na území České republiky nebo v zahraničí. Jde-li o volby do Senátu, může volič hlasovat pouze s voličským průkazem na území České republiky v kterémkoliv volebním okrsku, kde jsou volby do Senátu vyhlášeny.

Pokud dotyčný občan s ukončeným trvalým pobytem v České republice není zapsán ve zvláštním seznamu voličů u zastupitelského úřadu, nemůže své právo volit realizovat, neboť nesplnil podmínky stanovené příslušným zákonem. Zapsat takového občana do stálého seznamu voličů není možné, neboť stálý seznam voličů vede obecní úřad podle § 28 odst. 1 zákona č. 491/2001 Sb., o volbách do zastupitelstev obcí a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o volbách do zastupitelstev obcí“), pouze pro voliče, kteří jsou v této obci přihlášení k trvalému pobytu.

K námitce, podle které je podle zákona č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel a rodných číslech a o změně některých zákonů (zákon o evidenci obyvatel), ve znění pozdějších předpisů, adresa trvalého pobytu věcí občana, ten tak může svůj trvalý pobyt na území České republiky zrušit a i když je státním občanem, trvalý pobyt na území České republiky mít nemusí, se dále uvádí.

Podle § 10 odst. 12 posledně citovaného zákona může občan z vlastního rozhodnutí ukončit trvalý pobyt na území České republiky. Tuto skutečnost sdělí

zákonem upraveným prokazatelným způsobem příslušné ohlašovně podle místa trvalého pobytu.

K otázce zrušení trvalého pobytu na území České republiky v souvislosti s volebním právem se odkazuje na již shora citované usnesení Ústavního soudu, v němž považuje soud za nutné „podotknout, že pokud občan učiní svobodně takovéto rozhodnutí, musí počítat také s důsledky, které eventuálně z tohoto rozhodnutí vyplynou. S trvalým pobytem občana je totiž spojena realizace některých práv, mezi něž patří i realizace práva volebního či práva hlasovat v referendu, protože zápis do příslušného volebního seznamu provádějí obecní úřady příslušné podle místa trvalého pobytu občana.“.

V této souvislosti je třeba závěrem poukázat na úpravu spojenou s právem domáhat se nápravy v případě zápisu do seznamu voličů. Na základě § 28 odst. 2 zákona o volbách do zastupitelstev obcí si každý volič může v úředních hodinách na obecním úřadě ověřit, zda je zapsán v seznamu; může požadovat doplnění údajů nebo provedení oprav. Je poskytnut dostatečný časový prostor pro to, aby si občan dal své záležitosti do pořádku. Obecní úřad je povinen do 48 hodin žadateli vyhovět nebo mu v této lhůtě písemně sdělit důvody, proč žádosti vyhovět nelze (v daném případě ze shora uvedených důvodů). Na základě § 59 odst. 1 zákona o volbách do zastupitelstev obcí se může volič ve věcech chyb a nedostatků v seznamech voličů domáhat rozhodnutí soudu podle § 88 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů.

Odbor všeobecné správy, duben 2017